

загальному рівні розвитку інфраструктури та організації культурних та ділових поїздок.

Отже, Індекс конкурентоспроможності подорожей та туризму 2019 року (Travel & Tourism Competitiveness Index 2019) оцінює конкурентоспроможність сфери туризму 140 економік у чотирьох субіндексах: сприятливе середовище; політика туризму та умови; інфраструктура; природні та культурні ресурси. ТТСІ розроблений для відображення та вимірювання різноманітності факторів, що впливають на здатність країни конкурувати на світовому рівні у сфері організації подорожей та туризму. Кожен із 14 показників, що складають індекс, якщо вирішити питання відповідної політики та достатніх інвестицій, може призвести до зростання конкурентоспроможності та ефективності сфери туризму. У меншій мірі досліджується взаємозалежність показників та їх спільний вплив на довгострокову стійкість галузі. Результати Travel & Tourism Competitiveness Report 2019 дають можливість детальніше дослідити це. Дані свідчать про необхідність цілісного системного підходу до стратегії організації туризму, щоб справді успішно конкурувати у світових рейтингах.

Винник А.І.

канд. іст. наук, доц. Гончарова О. С.

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

АКТИВІЗАЦІЯ КРИМСЬКО-ТАТАРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ (КІНЕЦЬ 1980-Х – ПОЧАТОК 1990-Х РОКІВ)

Національно-державне відродження поліетнічної України на зламі 1980-х – 1990-х рр. супроводжувалось новими явищами у розвитку етнопонаціональних меншин республіки, суттєвими змінами як у тактичних цілях, так і у стратегічному відношенні. Особливо це стосувалося кримськотатарського національного руху.

Новообрана в 1989 р. Верховна Рада СРСР та створена на нових засадах союзна Рада Міністрів, а також українські законодавчі органи прийняли ряд постанов стосовно долі кримськотатарського народу. Серед них такі як: Декларація Верховної Ради СРСР «Про визнання незаконними і злочинними репресивних актів проти народів, підданих насильницькому переселенню і забезпеченню їх прав» (14 листопада 1989 р.), постанова Верховної Ради СРСР «Про висновки і пропозиції з проблем радянських німців та кримськотатарського народу» (28 листопада 1989 р.), висновки та пропозиції Комісії з проблем кримськотатарського народу (листопад 1989 р.), постанова Ради Міністрів СРСР «Про утворення Державної комісії з проблем кримськотатарського народу» (29 січня 1990 р.), постанова Ради Міністрів «Про першочергові заходи по вирішенню питань, пов'язаних з поверненням кримських татар в Кримську область» (1 липня 1990 р.), постанова Ради Національностей Верховної Ради СРСР «Про хід здійснення першочергових

заходів, пов'язаних з поверненням кримських татар в Кримську область» (1 листопада 1990 р.), закон Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки» (12 лютого 1991 р.), постанова Верховної Ради Української РСР про введення в дію закону «Про відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки» і про поновлення складу Верховної Ради Кримської АРСР (12 лютого 1991 р.), постанова Верховної Ради СРСР про відміну законодавчих актів в зв'язку з Декларацією Верховної Ради СРСР від 14 листопада 1989 року «Про визнання незаконними і злочинними репресивні акти проти народів підданих насильницькому переселенню і забезпечення їх прав» (7 березня 1991 р.), постанова Кабінету Міністрів СРСР «Про організоване повернення кримських татар в Кримську АРСР та гарантії щодо їх влаштування» (24 липня 1991 р.).

В центрі уваги Верховної Ради України серед питань міжнаціональних відносин постала проблема відновлення історичної справедливості щодо кримськотатарського народу. Як бачимо, протягом двох років Верховна Рада прийняла декілька постанов щодо повернення та облаштування депортованого народу. Ухвалені рішення союзних центральних законодавчих та виконавчих органів, як очікувалося, повинні були в своїй реалізації розподілитися між зацікавленими республіками СРСР: Україною, Росією, Узбекистаном, Киргизстаном, Таджикистаном та Казахстаном. Проте процеси розпаду Радянського Союзу поставили цю проблему як нагально-першочергову лише перед набуваючою незалежності Україною.

Демократизація радянського суспільства, зокрема, послаблення адміністративних обмежень у репатріації кримськотатарського населення, з одного боку, та половинчастість рішень, що приймалися владними структурами СРСР і УРСР, привели до помітного піднесення кримськотатарського національного руху. Його очолили дві політичні організації кримських татар: Організація кримськотатарського національного руху (ОКНР) і Національний рух кримських татар (НРКТ). Перегляд їх програмних заяв дозволяє дійти висновку, що на початковому етапі існування вказаних організаційних структур різниця між їхніми програмами не мала стратегічних протиріч і обидві вони орієнтувалися на нову, масову репатріацію кримських татар та відтворення кримської національної державності. ОКНР відіграла провідну роль в проведенні в червні 1991 р. в Сімферополі Курултаю кримськотатарського народу, який створив представницький орган – Меджліс. 28 червня 1991 р. Курултай прийняв «Декларацію про національний суверенітет кримськотатарського народу». Перший пункт Декларації проголошував: «Крим є національною територією кримськотатарського народу, на якій лише він володіє правом на самовизначення так, як воно викладене в міжнародних правових актах, визнаних міжнародним співтовариством. Політичне, економічне, духовне і культурне відродження кримськотатарського народу, – стверджувалось в документі, – можливе лише в його суверенній національній

державі». Пункт 4-й декларації проголошував землю і природні ресурси Криму основою національного багатства кримськотатарського народу.

Курултай висловився проти визнання відновленої на референдумі 20 січня 1991 року Кримської АРСР, виходячи з того, що вона відновлювалась не як національно-територіальне утворення, а як адміністративно-територіальна одиниця. Цей акт розцінювався як спроба юридичного закріплення результатів депортації. Аналіз характеру та змісту прийнятих Курултаєм документів дозволяє дійти висновків, що вони відображали, по-перше, новий етап розвитку кримськотатарського руху, який характеризувався в теорії, а згодом і на практиці певним радикалізмом. По-друге, радикалізм особливо виявлявся у формулі послідовного проведення принципу винятковості права на самовизначення кримських татар за рахунок порушення прав решти кримчан. По-третє, рішення Курултая викликали негативну реакцію не тільки нетатарського населення Криму, але й дістали більш-менш негативно-стриману оцінку західних експертів.

Таким чином, злам 1980 – 1990-х рр. став етапом духовного відродження і суспільної активізації рухів етнонаціональних меншин. Вперше за всю історію повоєнної доби останні не тільки самоусвідомлювали свою ідентичність, але й стали проявляти це самоусвідомлення в реальному суспільно-політичному житті. Особливо яскраво це демонструє кримсько-татарський рух.

Волошина В.

к.е.н., ст.викл. Омельченко Г. Ю.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

КОНФЛІКТИ В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Працюючи, спілкуючись, взаємодіючи із навколишнім середовищем нерідко виникають конфлікти. Усі визначення конфлікту підкреслюють наявність певних протиріч або суперечностей між людьми внаслідок протилежності цілей, інтересів, позицій, поглядів, прагнень. У психології конфлікт визначається як зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною тенденцій. Найчастіше конфлікт асоціюють з агресією, погрозами, суперечками, ворожістю. Взагалі конфлікт це явище небажане і його краще уникати. Механізми виникнення і розвитку конфліктів, а також принципи та технології їх вирішення вивчає конфліктологія.

Конфлікти в туризмі, як і в будь-якій сфері, в якій обслуговують клієнтів, виникають часто. Головною причиною виникнення конфліктів є порушення моральних норм стосунків між членами трудового колективу. Досить часто їх причиною є неухважність і погане обслуговування клієнтів. Конфлікт на турфірмі може набувати різних форм. У будь-якому разі менеджер повинен уміти аналізувати, розуміти й управляти конфліктом.